

Powrót Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia

Kiedy powstawało w 1957 roku, było czwartym takim miejscem w Europie i siódmym na świecie. Zawdzięczamy mu nie tylko nowatorskie utwory elektroakustyczne, ale też znakomite ścieżki dźwiękowe do filmów i słuchowisk, w tym legendarną już muzykę do *Pana Kleksa*. Studio Eksperymentalne Polskiego Radia zostanie zrekonstruowane w nowym budynku Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Dzięki współpracy MSN-u z Polskim Radiem Studio Eksperymentalne rozpocznie działalność w 2024 roku.

MUZYKA

Można swobodnie powiedzieć, że powstanie Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia i zainaugurowany rok wcześniej festiwal „Warszawska Jesień” umożliwiły **powstanie polskiej muzyki elektroakustycznej**. Rozkwit sztuki dźwiękowej i muzycznych eksperymentów był na tle szarej rzeczywistości Polski Ludowej fenomenem szczególnym, tym bardziej, że zgodę na utworzenie Studia Eksperymentalnego w Polskim Radiu na poziomie politycznym wydał sam przewodniczący Radiokomiteu Włodzimierz Sokorski, ówczesny minister kultury i sztuki oraz zagorzały orędownik socrealizmu. Poparcie Sokorskiego dla idei eksperymentu w muzyce mocno zaskoczyło środowisko artystyczne, które skrzętnie wykorzystało tę niespodziewaną szansę.

Zadaniem Studia Eksperymentalnego było stworzenie pracownikom Polskiego Radia (i osobom współpracującym) technicznych warunków eksperymentowania w zakresie wprowadzenia nowych elementów dźwiękowych, gotowych do wykorzystania w produkcjach radiowych. Studio umożliwiało także **konstruowanie i budowę nowych** instrumentów i **urządzeń** do wytwarzania efektów dźwiękowych. Było miejscem eksperymentów akustycznych oraz samodzielnych badań naukowych.

Powyższe założenia opracował Andrzej Patkowski, twórca i wieloletni dyrektor Studia, a przede wszystkim kompozytor, muzykolog i pedagog. Projekt techniczny Studia Eksperymentalnego opracował wówczas blisko dziewięćdziesięcioletni dziś inżynier Krzysztof Szlifirski, z którym MSN ściśle współpracuje podczas odtwarzania Studia. Ważnymi postaciami byli też m.in. Eugeniusz Rudnik, Bogdan Mazurek, Wojciech Makowski czy Barbara Okoń-Makowska, także zaangażowana w rekonstrukcję Studia w MSN-ie. Architektem Czarnego Pokoju, słynnej siedziby Studia w budynku Polskiego Radia był natomiast wizjoner i pedagog Oskar Hansen, który zaprojektował przestrzeń kierując się swoją Teorią Formy Otwartej. To jego postać i twórczość stały się punktem wyjścia dla współpracy Polskiego Radia i Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. Muzeum od lat opiekuje się spuścizną Hansena oraz domem Zofii i Oskara Hansenów w Szuminie.

STUDIO

Studio Eksperymentalne Polskiego Radia, niepozorny pokój o wymiarach 6 na 6 metrów sprawił, że Polska stała się ważnym ośrodkiem tworzenia i rozwoju muzyki elektroakustycznej i elektronicznej. Hansen zaprojektował wyposażenie, które zostanie zrekonstruowane w MSN-ie: stalowe ramy, w których można umieścić potrzebne sprzęty, stożkowy sufit rozpraszający dźwięk czy znany z wielu fotografii, charakterystyczny regał na taśmy. Oryginalny i nowoczesny wystrój studia uzupełniały starannie zaprojektowane szare obrotowe panele akustyczne z pojedynczymi czerwonymi i żółtymi elementami. Z jednej strony gładkie – a więc odbijające dźwięk – a z drugiej perforowane, czyli dźwiękochłonne. Obracając je, można było zmieniać właściwości akustyczne pomieszczenia zależnie od bieżących potrzeb, przy okazji tworząc unikalną kompozycję wizualną. Wszystkie te elementy publiczność zobaczy w nowym studiu w MSN-ie.

Pierwszym autonomicznym utworem nagrany w Studiu Eksperymentalnym Polskiego Radia była *Etiuda na jedno uderzenie w talerz Włodzimierza Kotońskiego*, dziś posiadająca status arcydzieła. W Studiu pracowali najwięksi: z Polski obok Kotońskiego choćby Andrzej Markowski, Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki, Bogusław Schäffer, Andrzej Dobrowolski czy Włodzimierz Serocki, ze świata m.in. François-Bernard Mâche, Arne Nordheim i Kåre Kolberg. Jako że Studio było jedynym tego rodzaju miejscem w Europie Środkowo-Wschodniej jego pracownicy i pracownicy dysponowali unikatową wiedzą z obszaru technologii, realizacji i reżyserii dźwięku oraz muzyki elektroakustycznej. Już pięć lat po powstaniu Studia Eksperymentalnego niektórzy z nich zostali zatrudnieni w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Warszawie (dziś Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina), gdzie wykształcili pokolenia kompozytorek i kompozytorów, reżyserów czy realizatorów dźwięku, a także osób zajmujących się kwestiami technicznymi.

WIELOŚĆ FUNKCJI

Studio Eksperymentalne Polskiego Radia w nowym budynku Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie charakteryzować będzie wielofunkcyjność. Usytuowanie Studia na poziomie -1 Muzeum, w otoczeniu sal edukacyjnych i sali kinowej, pozwoli na **kontynuację działalności edukacyjnej Studia** i organizację stałego programu wydarzeń publicznych oraz warsztatów skierowanych do różnych grup odbiorców. Rekonstrukcja architektury wnętrza w oparciu o oryginalny projekt Oskara Hansena nada pomieszczeniu **funkcje wystawiennicze**, wpisując Studio w stałą ekspozycję Muzeum i łącząc z innymi piętrami. Historyczne i współczesne wyposażenie doprowadzi z kolei do uruchomienia funkcjonalnego studia muzyki elektronicznej, przywracając jego **działalność produkcyjną** i umożliwiając realizację programu rezydencji artystycznych.

Jak mówi **kurator projektu odtworzenia Studia Eksperymentalnego w MSN-ie, Paweł Nowożycki**: *Projekt rekonstrukcji Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia realizujemy w ścisłej współpracy z Polskim Radiem, z osobami pracującymi niegdyś w Studiu, ze znawczyniami i znawcami. Według mnie ważne jest, aby publiczność oraz artystki i artyści dźwiękowi mogli ze Studia jak najszerzej korzystać. Jako zespół myślimy też o przygotowaniu Akademii Sztuki Dźwięku, by umożliwić wszystkim zainteresowanym poznanie historii i możliwości Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia.*

Bogna Kowalska, dyrektor Agencji Muzycznej Polskiego Radia dodaje: *To niezwykle szczęśliwe wydarzenie, że spoczywające od dwudziestu lat w magazynach Polskiego Radia analogowe urządzenia znów trafią do Czarnego Pokoju, nabiorą nowego blasku i współpracując z najnowocześniejszymi wynalazkami ery cyfrowej sprawią frajdę dzisiejszym muzycznym eksperymentatorom, którzy już się cieszą na powstanie Studia Eksperymentalnego w nowej odsłonie. Trzymajmy kciuki, by spośród tych młodych ludzi wyrosli nowi Kotońscy, Markowscy czy Pendereccy.*

PRZYSZŁOŚĆ

Studio Eksperymentalne Polskiego Radia w docelowej siedzibie MSN-u **otworzy się w 2024 roku**, wraz z otwarciem całej instytucji. Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie na placu Defilad zapewni publiczności i mieszkańcom oraz mieszkankom Warszawy nowe możliwości uczestnictwa w kulturze. We wnętrzach zaprojektowano ponad 4.500 m² przestrzeni ekspozycyjnych – 9 razy więcej niż w aktualnej siedzibie, czyli w Muzeum nad Wisłą.

W budynku znajdują się także sale edukacyjne, pracownia konserwatorska, magazyny dzieł

sztuki oraz kino z widownią na 150 osób. Audytorium, czytelnia, bistro i księgarnia dopełnią obrazu przyszłego Muzeum.

Tuż przy MSN-ie, na zrewitalizowanym przez stołeczne władze Placu Centralnym, planowane jest posadzenie ponad 100 drzew oraz zieleni niskiej. W sąsiedztwie Muzeum powstanie także staw o powierzchni 140 m kw., który przyniesie ulgę w upalne miesiące. Koncepcja Muzeum, które działa w różnych porach dnia i pełni różne funkcje (wystawiennicze, edukacyjne i naukowe, prezentujące program filmowy, muzyczny, literacki oraz będące miejscem debat, wydarzeń i spotkań towarzyskich), wpisuje się we współczesne rozumienie miasta. Będzie to możliwe między innymi dzięki rekonstrukcji legendarnego Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia.

Partner Strategiczny

Mecenasi Muzeum i Kolekcji

Partner prawny Muzeum

allegro